

В. Сухомлинський говорив, що школа має бути не коморою знань, а середовищем думки. Тоді предмет стає засобом розвитку дитини. І саме інтерактивні методи сприяють опануванню учнями різних рівнів пізнання (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання), розвивають критичне мислення, рефлексію, уміння розмірковувати, розв'язувати проблеми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Берегова А. Б. Інтерактивні технології навчання як один із засобів формування системи біологічних знань учнів / Анна Берегова // Біологія. Шкільний світ: газ. для вчителів біології. - 2008. - № 28. - С. 19-20 : ілюстр., табл.
2. Боганець Н. П. Інтерактивні технології на уроках біології та в позаурочній діяльності / Н. П. Боганець // Біологія : наук.-метод. журн. - 2006. - № 17-18. - С.31-34
3. Брижевич Г. М. Інтерактивні форми навчання на уроках біології / Г. М. Брижевич // Біологія : наук.-метод. журн. - 2007. - № 19-21. - С. 27-32.
4. Брожик А.С. Індивідуальний освітній маршрут як форма педагогічної підтримки особистісного розвитку творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання .Шепетівський РМК, 2017. – 42 с.
5. Войтенко Т. Н. Застосування інтерактивних технологій на уроках біології / Тетяна Войтенко // Біологія. Шкільний світ: газ. для вчителів біології. - 2009. - №25. - С. 18-19.
6. Гаврилюк О. О. Формування екологічного мислення і свідомості учнів шляхом застосування інтерактивних форм і методів навчання/ О.О. Гаврилюк // Біологія :наук.-метод. журн. - 2012. - № 7. - С. 7-11.

ВАЖЛИВІСТЬ САМООЦІНЮВАННЯ ДЛЯ НЕФІКТИВНОЇ УЧАСТІ ЗДОБУВАЧІВ У ФОРМУВАННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Горин Оксана Ігорівна

доктор філософії (09 Біологія), асистент кафедри хімії та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
horynoi@tnpu.edu.ua

Барановський Віталій Сергійович

кандидат хімічних наук, доцент, завідувач кафедри хімії та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
baranovsky@tnpu.edu.ua

Студентоцентроване навчання, як одна з складових сучасної парадигми вищої освіти, передбачає зміщення акцентів в освітньому процесі з викладання на навчання. При цьому студент стає центральною фігурою освітнього процесу, виступає повноправним суб'єктом відносин, бере на себе долю відповідальності за навчання, в тому числі за процес його оптимізації.

Безпосередня участь здобувачів у формуванні якості освіти реалізується їх правом вносити пропозиції щодо змін в освітніх програмах. Передумовами для внесення таких пропозицій є усвідомлення здобувачами невідповідності

фактичного результату заявленими програмними результати навчання, що, в свою чергу, передбачає попередню оцінку здобутих компетентностей. Зазвичай, власне одержана оцінка впливає на те, які рішення приймають здобувачі щодо подальших кроків у процесі здобуття вищої освіти. Якщо в процесі оцінювання основним орієнтиром є бал, поставлений викладачем за той чи інший освітній компонент, то у підсумку ми одержуємо не позицію здобувача, а думку викладача, переломлену через призму сприйняття студента. Тому для реалізації суб'єкт-суб'єктного підходу необхідними є результати процесу самооцінювання (СО) здобувачів.

Необхідною передумовою для об'єктивного відображення результатів СО є те, що сам процес повинен бути сформованою навичкою і проводитися систематично.

За результатами опитування, проведеного Радою молодих вчених ТНПУ ім. В. Гнатюка з метою визначення «включеності» здобувачів у освітній процес, частоту проведення СО більшість з опитуваних (37 %) оцінили як «не часто і не рідко». Тільки 10 % опитаних обрали варіант «дуже часто або завжди», 15 % здобувачів СО як форму контролю не поводять взагалі. При цьому значний відсоток опитаних відзначив, що проводить СО без фіксування результатів. Це, хоча і не впливає на сформованість навички самооцінювання, проте ускладнює подальше використання результатів цієї форми контролю. Переважаюча більшість респондентів впевнені, що систематичне проведення СО забезпечить можливість об'єктивно оцінити рівень здобутків з певної теми чи предмета.

Аналіз освітніх та освітньо-наукових програм I-III рівнів вищої освіти спеціальності 091 Біологія, які проходили акредитацію у НАЗЯВО показав, що СО, як форма контролю, прослідковується в ряду «освітня програма – робочі програми – відомості про самооцінювання освітньої програми» тільки в 1 з 16 розглянутих випадків. Варто зазначити також те, що самооцінювання як окрема форма контролю зазвичай вказана в робочих програмах циклу дисциплін загальної підготовки.

Одержані дані не означають, що в інших випадках здобувачі не проводять ретроспективу власних досягнень і, в свою чергу, не можуть релевантно впливати на зміст освітніх програм. Проте систематичне формування у студентів навичок СО, фіксування чи будь яка інша формалізація його результатів допоможе систематизувати думки здобувачів, виділити основні проблемні моменти і забезпечити аргументування здобувачами своєї позиції при наступних переглядах ОП.

Цей момент є особливо актуальним для студентів-бакалаврів, оскільки саме на цьому рівні ОП охоплюють максимальну кількість здобувачів. Під час засідань програмних рад студентам-представникам важливо висловити позицію, яка відображає загальний стан речей, а не думку окремих індивідів. І якщо на PhD-програмах, на яких, зазвичай, здобувачів не багато, її можна сформувати у

ході неформального спілкування, то якщо потік налічує кілька десятків студентів на кожному з курсів – необхідними є більш організовані опитування. Часто цим замиється студентське самоврядування. Проте такі опитування проводяться, зазвичай, раз в семестр, що формує тенденцію до відображення переважно недавньої інформації.

Фіксовані результати СО (при перегляді їх перед подільними опитуваннями) дозволять озвучити проблемні моменти, навіть якщо вони були відносно давно. Це стосується як перегляду ОП, так і фідбеку, який, зазвичай, здобувачі заповнюють після завершення курсу. Таким чином сформовані навички СО забезпечують здобувачам можливість формування об'єктивної і узагальненої позиції в освітньому процесі.

З іншого боку, така форма контролю, особливо її формалізований варіант, забезпечить викладачам більш конкретну інформацію про можливі проблемні моменти, що є необхідним елементом при коригуванні робочих програм. Наприклад, проведення короткого анкетування з допомогою сервісу Kahoot! про рівень засвоєння пройденого на занятті матеріалу допоможе переконатися в правильності підібраних методів, зорієнтуватися, як будувати наступні заняття чи на чому робити акценти, якщо це ж заняття буде проводитися в інших групах.

У підсумку, при належному використанні системи самооцінювання ЗВО отримує повноцінну реалізацію студентоцентрованого підходу, де здобувачі не тільки є суб'єктами навчального процесу, а й займають активну та обґрунтовану позицію у процесі його формування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рекомендації НАЗЯВО стосовно внутрішнього забезпечення якості [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://surl.li/jlga>
2. Методичні рекомендації до проведення самооцінювання студентів ОР бакалавра та магістра спеціальностей «035 Філологія 035.01 Українська мова і література», «014 Середня освіта 014.01 Українська мова і література» денної та заочної форм навчання / упорядники: Кудельницька Л. Ю., Шкорута Г. Л. Івано-Франківськ: видавництво «Голіней», 2021. 40 с.
3. Староста В. І. Самооцінювання результатів навчання майбутніми учителями початкової школи. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки.* 2019, № 2. С. 279-285.